

„ÉN CSILLAG ANNA“ csak tízmillióért beszél a titokról

Egy óra a magyar Loreley-nél Zalaegerszegen

Zalaegerszeg, november 21.

(A Pesti Napló kiküldött tudósítójától.)

Özvegy Csillag Sománé, született Altstädter Anna, jól öltözött, kővérkes, kedves és öreg zsidóasszony. Itt ülök vele szemben egy jól befűtött, kis udvari szobában, a piszkosan alkonyodó novemberbe nyíló ablak előtt. Nézem, nézem és most egyszerre arra gondolok, hogy talán nem is ő az, talán nem is volt soha, csak egy reklámnak találták ki a nevét, nem is gondolva, hogy ez a név jobban bejárta a világot, mint nagy költőké és híres hadvezéreké s hogy egyszer belekerül minden újságba, minden kalendáriumba, füzetes regények és nótáskönyvek fedelére.

— Úgy-e, néz, — mondja ő csendesen mosolyogva — maga sem tudja elhinni, hogy Csillag Anna megöregedett. Csillag Annától azt kívánja mindenki, hogy az a szép, fiatal nő maradjon a hosszú hajával.

Ha ő is mondja, mégis csak el kell hinni. Igen, Csillag Annával ülök egy szobában, s bizony isten nem jut eszembe most a csodapomádé, amely a nevéhez fűződik, hanem az ösreklámra gondolok, amely fiatalágunkban mindenütt elkísért, a délceg fiatal nőre, a földet seprő, kibontott hajára és a valaha klaszikus napszerű felírásra:

ÉN, CSILLAG ANNA, 182 CENTIMÉTER
HOSSZÚ LORELEY HAJAMMAL...

Az örök-reklám az utóbbi évtizedek során elhallgatott, Csillag Anna és a pomádéja, amelyet Dorozsmán éppen úgy ismertek mint Párizsban és Newyorkban, kifakult a köztudatból s a szép magyar név, amelynek hírességével talán csak Hunyadi Jánosé vetekedett, — s az is a keserűvíz révén — letűnt a forgalomból. Bocsanatot kell kérnem Csillag öngyógyításától, de bizony nem gondoltam rá, amikor most meghallottam, hogy Csillag Anna mint megfogható valóság életben van, sőt itt lakik a szűkebb Magyarországon, Zalaegerszeg városában.

Hetvenhárom éves vagyok már...

Már másnap Zalaegerszegen voltam, ahol senki sem tudott a városnak erről a nevezetességéről, hőtől — mint később kiderült — már nyolc év óta ott lakik. Valósággal ki kellett nyomozni, amíg a legutóbb Berzsenyiről elnevezett Csécsi uca 36-os számú házában, ott is egy kis udvari lakásban ráakadtam. A lakás özvegy Sattler Ignácé, Csillag Anna nővére, aki mostanában vonult vissza az ucai fronton lévő fűszerüzletétől. Rózsásaró, fehérhajú hölgy özvegy Sattlerné, aki az üzletben megszokott barátságos mosollyal fogadott, s amikor megmondtam, kif keresek, rámutatott egy karosszékben ünnepies osendben pihenő valakire, akit a sötét szobában nem is vittem eddig észre.

— Itt van ő.

Ő: — Csillag Anna volt. Kövéresre termett, öreg hölgy, komolyabb és méltóságosabb, mint a nővére. A haja — az első pillantásom természetesen azt kereste — rendkívül gondosan fésült, nagy, tiszta kontyban a fején, a színe meglehetősen, mint az enyhén pörkölt kávéé. Nagyon jól kell megnézni, — és én egyebet se tettem — hogy egy kis hamvas színt felfedezzen rajta az ember, de azt is csak a homloka felett.

— Úgy-e, néz — mondja — s komoly kifejezésű arcára mosoly derül. Csillag Anna megöregedett... Hetvenhárom éves vagyok már...

— És a haja?

— Amint látja, megvan még. Ha nem is olyan hosszú, mint valaha, de jóval a derekamon alul ér. A színe megváltozott... Aranyszőke volt...

— Most barna.

Csillag Anna titakozik:

— Nem, nem barna. Ez szőke tulajdonképpen, csak hogy sötét árnyalatban... És, lássa, nem öszültem meg.

Feláll a székéből és egészen közelről mutatja meg.

— Ez is a pomádétól van. Öszülés ellen is jó.

Elmondja a Loreley-haj regényét és sikerét a nagyvilágban

Nem tudom, hogyan szólítsam. Nagyságos asszonyt szeretnék mondani, de Csillag Anna a tudatomban kisasszony akkor is, ha hetvenhárom éves. Nemsokára megkapom a felvilágosítást, de csak nagyon nehezen. Mert amikor élete folyása iránt érdeklődtem, mikor kíváncsi vagyok a hajdani hőskorra, tiltakozó mozdulatot tesz. Most is mosolyog, de egy kicsit ravaszokán, mondhatnám üzleti hunyorrítással.

— Interjút nem adok. Már nagyon sokan kértek tőlem az utóbbi időben és megtagadtam. Miért éppen magának adjak? Mit ad nekem ezért?

Ezeknek a szavaknak mély értelmét csak később tudtam meg.

— Valamikor, régen, Lipcsében interjúvontak meg legelőször és akkor belekerültem a Leipzigban illusztrált Zeitungba. Turnén voltam akkor a hajammal és a Somával.

— A Somával?

— Igen, az urammal.

— Hát férje is volt, nagyságos asszonynak? Erről senki sem tud.

— Oh, sok mindent nem tudnak az emberek. Látom, mégis el kell mondanom egy és mást.

— És elmondta.

— Zalaegerszegen születtem. Elég régen, — hetvenhárom év előtt. Altstädter Mór, kereskedő volt az apám. Itt éltam, amíg férjhez nem mentem. Csak tizennyolc éves voltam akkor. Csillag Samu vette el Pápáról. Innen van a Csillag név, mert én Altstädter leány voltam, Anna. Akkor is szép hajam volt, de csak derékig ért. Már nyolcéves asszony voltam, közben Pestre kerültünk a férjemmel, amikor egy napon hazajöttem Egerszegrre. Mikor a régi dajkám meglátott, megijedt.

— Mi bajod van, neked, édes gyermekem. Sápadt vagy.

— A fejem fáj, nagyon.

— No, majd segíték.

Egy kenőcsöt adott, amit ő maga főzött. És én bekentem a fejemet vele. Mintha eltűnt volna a fejfájás. Mászor is fájt, mászor is kentem. És észrevettem, hogy a hajam nőni kezd a pomádétól. Rohamosan nőtt.

Tizennégy hónap alatt a földig ért a hajam. 182 centiméter hosszú lett. És a hamvaszőke színe aranyszőkére változott.

Egy csoda volt. És én folyton kentem a pomádéval, amelyet már magam is tudtam főzni s jártam a nagy hajammal Pesten, szegényen, gondok között, a Petőfi utcában, mert a férjem gyengén kérszett. Valami megmozdult bennem, hogy a hajam egy érték, s gondoltam, legalább lefotografáltatom. A Király utcában Liebenkoffer fényképező vette le először.

Mondom, valami megmozdult bennem és egyszer, amikor a Sugár úton, a mai Andrássy úton jártam, egy plakátot láttam. Egy óriás volt rajta, akit az Állatkertben pénzért mutogattak. Gondoltam, ha az óriást mutogatják, miért ne lehetne mutogatni az én hajamat is. Nem igaz? Szóltam is az uramnak:

— Eredj Samu az Állatkertbe az impresszárióhoz és mutasd meg neki a fényképemet.

— Az uram kiment és az impresszárió odavolt.

— Ez a nő él? — kérdezte. — És lehet vele beszélni.

— Hogyne, a Petőfi utcában — mondta a férjem. Most már gyorsan ment minden.

Az impresszárió szerződtetett külföldi turnéra hávi 300 forinttal, útiköltséggel és lakással két személyre.

Kettőre azért, mert tudta, hogy mint fiatal házasság, a férjem nélkül nem megyek. Azután meg, neki is volt felesége és nem vihetett volna csak úgy magával. Szép, fiatal nő voltam. Csináltattam ruhát is, szép magyar ruhát. Kikötöttem, hogy a színházi szabónál varrassa. Úgy is történt. Kétszáz forintba került. Ebben a ruhában ismert meg később az egész világ a reklámképek után.

Szép nyár volt akkor. Legelőször Lipcsébe mentünk, ahol az állatkertben léptem fel. A pódiumon először a direktorom jelent meg, aki a közönségnek bejelentette, hogy most jön a világ csodája, »Anna Csillag« a 182 centiméteres hajával. Kiléptem a dobogóra, s ekkor az igazgató újból megszólalt:

— Most a tisztelt közönség között fogom végigvezetni. Lássák, nem misztifikáció, hanem valóság.

Elő ment az óriás, azután én karonfogva a direktorral, utánunk a férjem, azután egy szolgáló. Vigyázni kellett, nehogy valaki levágja a hajamat. Mindenki csodálta, alig akartak betelni a hajammal. Ekkor interjúvont meg két újságíró először és a fényképemet a »Leipzig«-i nagy cikkkel együtt hozta.

ÉN Csillag Anna...

Drezdában a kristálpalotában léptem fel, azután Berlinben, Braunschweigban és Hamburgban. Az igazgatómnak ekkor Oroszországba kellett menni.

— Elvinném magát is, — mondta — de csak a saját rizikójára. Zsidókat nem engednek be.

Már akkor is baj volt a zsidókkal.

Nem mentem Oroszországba, hanem elmentem Bécsbe, ahol találkoztam az öcsémrel, Altstädter Bernáttal. Vele már előzőleg is többször tanácskoztunk, hogy a pomádét, amelytől a hajam így megnőtt, értékesíteni kellene. Ő már kérte is a szerpatentírozását. Az öcsém okos ember volt és tudta, hogy ez nem megy olyan gyorsan s még folytathatjuk a turnét. Badenbe mentünk, s mikor megvolt a szabadalom, visszatértünk Bécsbe. Itt a Praterstrassen üzlethelyiséget béreltünk. Az igazgatóm nekem hagyta a magyar ruhát és a plakátot. Ebben mutogattam magam beléptidj mellett, de ekkor már

a pomádét is elkezdtük árulni.

Itt kezdődött az »En, Csillag Anna 182 centiméter hosszú Loreley-hajammal...« s a pomádé hamar híres lett.

Tízmillióért kibontom a hajamat

Itt a szívesen beszélő Csillag Anna hirtelen megállt elbeszélésében. Nem mintha elfáradt volna. Dehogy.

— De miért mondom én ezeket magának — szölt. reám. — És ha ennyit el is mondtam, tovább nem folytatom. Mit kapok én ezért?

Megismételte a találkozásunk elején tett rejtelmes kijelentését, de most csakhamar meg is értettem.

— A legérdekesebb most jönne. És nagyon sok van még, amit nem mondtam el.

Tízmillió koronáért mindent elmondok. Csillag Anna van olyan érdekes, hogy megéri.

Akkor kibontom a hajamat és te is rajzoltathat. Úgy-e, jó üzleti asszony vagyok.

En udvarián helyezeltem, de egyelőre kénytelen voltam elállni, hogy a pomádé üzleti részéhez fűződő érdekességeket is meghallhassam. A belépődíjat kissé soknak találtam, annál is inkább, mert engem a fiatal Csillag Anna, akit az állatkertekben megbámultam, jobban érdekelt, mint a másik, aki a pomádéval üzleteket csinált Bécsben, Budapesten, Berlinben és Párizsban, ahol a kirakatba állt és emberek csődültek nézni az aranyos hajpalástját. Itt már Altstädter Bernát volt a mentora és nem a frakkos direktor, sőt nem is a férje.

A férjéről nem sokat beszélt Csillag Anna. Huszonegy évig élt vele együtt, azután elváltak.

— Ő volt az oka, — mondta — hogy nem gyűjthettem nagy vagyont. Kártya, lóversenyek. Ment a pénz.

Egy keserűsőhaj. Azután egy mosolygás és egy enyhő sóhaj.

— Később, egyszer kínálkozott még a boldogság. Egy berlini földbirtokos el akart venni. Szeretett és nagyon gazdag volt, de keresztény. És én nem akartam a jó zsidó születimnek fájdalmat okozni. Akkor még komolyan vettem a vallást az emberek, nem úgy, mint ma.

— De vajjon Csillag Annát, a régit komolyan vennék-e, ha megint elkezdene a pomádéval? — kérdeztem.

A bubirizora

— Oh, kérem, most jön csak az igaz! Az üzletemet eladtam fivéremnek, Altstädter Brunónak, aki most Bécsben erősen dolgozik a Kohlmarktton. Milliókat költ naponta reklámra. Berlinben megbízottja van, Párizsba pedig kiutazott a két fia: Andor és Gyurka. Ők ott csinálják. Nagyban fog menni megint. Budapesten is megkezdődik. Most csak pihent egy ideig Csillag Anna!

— Nem fél a bubirizura konkurenciájától? — kérdeztem.

— Oh, az csak divat, ami jön és megy. Képzeld, az öcsém felesége is beleesett. Ők árulják a pomádét és az asszony levágatta a haját. De jól áll neki. Nagyon szép asszony, fiatal, mint egy lány, pedig már unokája is van. Divat a rövid haj. Mint a táncok. Az öcsém felesége is tanulja az új táncokat, a legújabbakat. Teheti, mert nagyon szép asszony.

Abban a reményben, hogy ezekért a kedves és megértő megjegyzésekért nem kell tízmilliót fizetnem, leírom ide. Hozzáartozik a jellemrajzához a szellemes és bölcs Csillag Annának, aki nevet azon, hogy a világ nem akar beleegyezni abba, hogy Csillag Anna Loreley-hajával megöregedjen. Z Z Z

En pedig most már abban is hiszek, hogy Loreley is él valahol. S csak arra vagyok kíváncsi, mit kér tőlem, ha egyszer találkozom vele és elkérem az életrajzát.

Losonczy Zoltán